

INFORMACJA Z KONTROLI JAKOŚCI HANDLOWEJ SUPLEMENTÓW DIETY W ZAKRESIE OZNAKOWANIA, W TYM ZGODNOŚCI SKŁADU FAKTYCZNEGO ZE SKŁADEM DEKLAROWANYM NA OPAKOWANIU

Warszawa, 2017 r.

INFORMACJA Z KONTROLI JAKOŚCI HANDLOWEJ SUPLEMENTÓW DIETY W ZAKRESIE OZNAKOWANIA, W TYM ZGODNOŚCI SKŁADU FAKTYCZNEGO ZE SKŁADEM DEKLAROWANYM NA OPAKOWANIU

I. CEL KONTROLI

Realizując ustawowy obowiązek ochrony interesów konsumentów, Inspekcja Handlowa w drugim kwartale 2017 r. przeprowadziła kontrolę jakości handlowej suplementów diety.

Celem przeprowadzonych działań była ocena jakości handlowej suplementów diety, w szczególności prawidłowości oznakowania w świetle obowiązujących regulacji prawnych. Szczególną uwagę zwracano na przestrzeganie zakazu oznakowania i prezentacji wprowadzających konsumentów w błąd co do właściwości produktu. Sprawdzano także, czy przedsiębiorcy stosują się do wymagań w zakresie obrotu tymi środkami.

II. ZAKRES PRZEDMIOTOWY

Zgodnie z przepisami¹ suplement diety to środek spożywczy, którego celem jest uzupełnienie normalnej diety, będący skoncentrowanym źródłem witamin lub składników mineralnych lub innych substancji wykazujących efekt odżywczy lub inny fizjologiczny, pojedynczych lub złożonych, wprowadzany do obrotu w formie umożliwiającej dawkowanie, w postaci:

kapsulek, tabletek, drażetek i w innych postaciach, saszetek z proszkiem, ampułek z płynem, butelek z kroplomierzem i w innych postaciach płynów i proszków przeznaczonych do spożycia w małych, odmierzonych ilościach jednostkowych, z wyłączeniem produktów posiadających właściwości produktu leczniczego.

Wymagania dotyczące suplementów diety zostały określone w ustawie o bezpieczeństwie żywności i żywienia² oraz w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie składu i oznakowania suplementów diety³. Produkty te podlegają również przepisom ogólnym, dotyczącym wszystkich środków spożywczych.

W toku kontroli sprawdzono, czy:

1. oznakowanie suplementów diety jest zgodne z wymaganiami prawa żywnościowego (np. czy zawiera wszystkie obowiązkowe informacje, czy podane dobrowolne informacje są rzetelne i zgodne z prawem),
2. prezentacja w miejscu sprzedaży i na stronach internetowych nie wprowadza w błąd co do charakteru środka spożywczego.

1. Art. 3 ust. 3 pkt 39 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2017 r. poz. 149, z późn. zm.).

2. W Dziale II Rozdział 7 i 8 oraz Dziale IV Rozdział 2.

3. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 października 2007 r. w sprawie składu i oznakowania suplementów diety (Dz. U. z 2015 r. poz. 2032, z późn. zm.).

Nadto kontrola suplementów diety dotyczyła: przestrzegania przez producentów/dystrybutorów obowiązku zgłoszenia do Głównego Inspektora Sanitarnego zamiaru wprowadzenia suplementu diety na rynek, zasad identyfikowalności produktów w łańcuchu obrotu, aktualności dat minimalnej trwałości, warunków przechowywania oraz legalności prowadzonej przez podmiot działalności gospodarczej.

III. ZAKRES PODMIOTOWY

Kontrolą objęto 80 podmiotów: 77 sklepów detalicznych, w tym 63 sklepy specjalistyczne, oraz 3 podmioty prowadzące sprzedaż internetową.

Działania Inspekcji Handlowej miały miejsce w drugim kwartale 2017 roku na terenie całego kraju.

IV. SZCZEGÓŁOWE USTALENIA KONTROLI

Kontrolą objęto 443 partie suplementów diety o łącznej wartości 60,2 tys. zł, tj.:

- 154 partie w postaci kapsułek,
- 106 partii w postaci tabletek,
- 27 partii w postaci saszetek z proszkiem,
- 20 partii w postaci ampułek z płynem,
- 11 partii w postaci butelek z kroplomierzem,
- 125 partii w innych postaciach (np. ekstrakty, soki, żelki).

Łącznie zakwestionowano 89 partii suplementów diety (co stanowiło 20 proc. ogółem zbadanych), w tym⁴:

4. Jedna partia suplementów diety mogła być zakwestionowana z powodu kilku nieprawidłowości, w związku z tym wyszczególnione liczby partii nie sumują się.

- 71 partii z uwagi na niewłaściwe oznakowanie (16 proc. partii ocenionych), w tym 60 partii z zakresu przepisów ogólnych oraz 14 partii – z zakresu przepisów dotyczących suplementów diety,
- 9 partii z uwagi na niewłaściwą jakość handlową stwierdzoną w wyniku badań laboratoryjnych (11,4 proc. zbadanych),
- 11 partii z uwagi na niewłaściwą prezentację (2,5 proc. partii ocenionych),
- 9 partii z uwagi na przeterminowanie (2 proc.).

Różnego rodzaju nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 39 podmiotów (48,7 proc. ogółem skontrolowanych), tj. w:

- 35 sklepach specjalistycznych (55,5 proc. skontrolowanych),
- 2 pozostałych sklepach (14,3 proc. skontrolowanych),
- 2 podmiotach prowadzących sprzedaż internetową (66,7 proc. skontrolowanych).

1. Oznakowanie i prezentacja suplementów diety

W świetle obowiązujących przepisów, etykieta prawidłowo oznakowanego suplementu diety, poza innymi elementami oznakowania wymaganymi przepisami prawa żywnościowego, powinna zawierać następujące informacje:

- określenie „suplement diety”,
- nazwy kategorii składników odżywczych lub substancji charakteryzujących produkt lub wskazanie ich właściwości,
- porcję produktu zalecaną do spożycia w ciągu dnia,
- ostrzeżenie dotyczące nieprzekraczania zalecanej porcji do spożycia w ciągu dnia,

Informacja z kontroli jakości suplementów diety

- stwierdzenie, że suplementy diety nie mogą być stosowane jako substytut (zamiennik) zróżnicowanej diety,
- stwierdzenie, że suplementy diety powinny być przechowywane w sposób niedostępny dla małych dzieci.

Oceną w zakresie oznakowania i prezentacji objęto 443 partie. Ogółem zakwestionowano oznakowanie 71 partii (16 proc. ocenionych). Nieprawidłowości dotyczyły najczęściej nieprzestrzegania wymagań wynikających z przepisów ogólnych (60 partii – 13,5 proc. skontrolowanych). Naruszenie przepisów z zakresu suplementów diety stwierdzono w przypadku 14 partii (3,2 proc.).

1.1 Oznakowanie opakowań jednostkowych

Stwierdzone w oznakowaniu opakowań jednostkowych suplementów diety nieprawidłowości polegały m.in. na:

- całkowitym lub częściowym braku informacji w języku polskim,
- braku wykazu składników,
- zamieszczeniu informacji odnoszących się do wpływu kwasu hialuronowego na prawidłowe nawilżenie skóry, podczas gdy nie wykazano takiego efektu związanego ze spożywaniem tego składnika,
- zamieszczeniu informacji, które mogą sugerować, że tylko składnik zawarty w danym suplemencie ma szczególne właściwości, podczas gdy w rzeczywistości wszystkie podobne środki takie właściwości posiadają, np. „witamina D3 zawarta w suplemencie diety (...) pomaga we właściwym funkcjonowaniu układu odpornościowego, w utrzymaniu zdrowych kości i zębów, w prawidłowym funkcjonowaniu mięśni. Przyczynia się do prawidłowego wchłaniania wapnia i fosforu oraz utrzymania odpowiedniego poziomu wapnia we krwi”,
- zamieszczeniu informacji o charakterze oświadczeń zdrowotnych, które nie zostały wpisane do wykazu dopuszczonych oświadczeń dotyczących żywności, np. „(...) ekstrakt z zielonej herbaty, który wspomaga termogenezę (...)”,
- braku nazwy kategorii składników odżywczych lub substancji charakteryzujących produkt, lub wskazania ich właściwości,
- braku określenia zawartości witamin i składników mineralnych oraz innych substancji wykazujących efekt odżywczy lub inny efekt fizjologiczny dla zalecanej porcji 4 tabletek,
- braku wskazania porcji zalecanej do spożycia w ciągu dnia,
- braku stwierdzenia „Nie zaleca się stosowania u dzieci i kobiet w ciąży” w przypadku produktów zawierających kofeinę,
- niepodaniu bezpośrednio po stwierdzeniu „Nie zaleca się stosowania u dzieci i kobiet w ciąży” informacji o zawartości kofeiny wyrażonej w przeliczeniu na porcję,
- wyszczególnieniu barwnika tartrazyny bez podania dodatkowej informacji o treści „tartrazyna może mieć szkodliwy wpływ na aktywność i skupienie uwagi u dzieci”,
- braku informacji, że suplementy diety powinny być przechowywane w sposób niedostępny dla małych dzieci,
- braku informacji, że suplementy diety nie mogą być stosowane jako substytut (zamiennik) zróżnicowanej diety,
- braku ostrzeżenia o nieprzekraczaniu zalecanej porcji do spożycia w ciągu dnia,
- braku daty minimalnej trwałości poprzedzonej sformułowaniem „najlepiej spożyć przed/

przed końcem” oraz numeru partii produkcyjnej – na spodzie opakowania znajdowały się następujące dane: „LOT# 2057211 1346” i „BEST BY 08/2021 1257”, bez opisu czego dotyczą,

- podaniu elementów wartości odżywczej w kolejności niezgodnej z przepisami⁵,
- braku numeru partii produkcyjnej,
- braku pełnych danych producenta.

1.2 Prezentacja na stronach internetowych

Nieprawidłowości w oznakowaniu suplementów diety prezentowanych na stronach sklepów internetowych polegały m.in. na:

- braku wykazu składników występujących w produkcie, w tym składników alergennych,
- braku informacji o warunkach przechowywania,
- zamieszczaniu na stronie internetowej informacji np. o treści: „Dzięki wysokiej zawartości kofeiny odżywka zmniejsza odczucie zmęczenia, podnosi wydolność, poprawia koncentrację, skupienie oraz samopoczucie”, której nie zawierały opakowania jednostkowe,
- zamieszczeniu na stronie internetowej informacji, która odwołuje się do właściwości leczenia chorób, np. „wspomaga leczenie schorzeń wątroby”,
- braku ostrzeżenia o nieprzekraczaniu zalecanej porcji do spożycia w ciągu dnia,
- podaniu nazwy „suplement diety” wyłącznie w języku obcym,

- niepodaniu funkcji technologicznych wskazanych w składzie substancji dodatkowych, zgodnie z oznakowaniem producenta na opakowaniu,
- niepodaniu nazwy lub firmy i adresu producenta,
- podaniu innego producenta niż wskazany na opakowaniu produktu.

2. Badania laboratoryjne

W laboratoriach UOKiK zbadano 79 próbek (partii) suplementów diety, porównując w zakresie jakości handlowej skład zadeklarowany na opakowaniu jednostkowym ze składem faktycznym. W wyniku powyższego zakwestionowano 9 partii (11,4 proc.) m.in. z uwagi na:

- niższą zawartość witamin, składników mineralnych lub innych składników, np.:
 - w suplemencie dodającym energii – kofeiny (wynik badania 166 mg/3 tabletki i 27 mg/100 ml płynu przygotowanego zgodnie z instrukcją, niepewność wyniku 14 mg/3 tabletki i 2 mg/100 ml płynu przygotowanego zgodnie z instrukcją, wartość zgodnie z wymaganiami 192 mg/3 tabletki i 32 mg/100 ml płynu przygotowanego zgodnie z instrukcją);
 - w żelu energetycznym – tauryny (wynik badania 682 mg/saszetkę, niepewność wyniku 123 mg/saszetkę, wartość zgodnie z wymaganiami 1000 mg/saszetkę);
 - w soku z żurawiny – witaminy C (wynik badania 70,4 mg/50 ml, niepewność wyniku 0,4 mg/50 ml, wartość zgodnie z wymaganiami 120 mg/ 50 ml);
 - w żelu energetycznym – cukrów – suma fruktozy, glukozy i sacharozy (wynik badania 42,9 g/saszetkę, niepewność wyniku 6,4 g/saszetkę, wartość zgodnie z

⁵ Art. 30 ust. 1 i 2 oraz Załącznik XV do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 i (WE) nr 1925/2006 oraz uchylenia dyrektywy Komisji 87/250/EWG, dyrektywy Rady 90/496/EWG, dyrektywy Komisji 1999/10/WE, dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektywy Komisji 2002/67/WE i 2008/5/WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 608/2004 (Dz. U. UE L 304 z 22.11.2011, s. 18, z późn. zm.).

Informacja z kontroli jakości suplementów diety

wymaganiami 32 g/saszetkę),

- obecności niedeklarowanego w oznakowaniu składnika, np. kwasu sorbowego i jego soli, w suplemencie ziołowym,
- wyższą zawartość soli (wynik badania 0,071 g, niepewność wyniku 0,004 g, wartość zgodnie z wymaganiami 0,04 g, w żelu do szybkiego dostarczenia energii).

3. Data minimalnej trwałości, warunki przechowywania

Wymienione zagadnienia zostały sprawdzone we wszystkich skontrolowanych placówkach, stwierdzając, że w 4 z nich 9 partii suplementów diety oferowanych było po upływie daty minimalnej trwałości.

4. Zgłoszenie do Głównego Inspektora Sanitarnego

Zgodnie z obowiązującym prawem⁶ podmiot działający na rynku spożywczym, który wprowadza lub ma zamiar wprowadzić po raz pierwszy do obrotu suplement diety jest zobowiązany powiadomić o tym fakcie Głównego Inspektora Sanitarnego (GIS), który zgłoszony produkt wprowadza do rejestru. Rejestr suplementów diety znajduje się na stronie internetowej GIS. W toku kontroli w przypadku 16 partii suplementów diety ujawniono nieprawidłowości związane z brakiem zgłoszenia zamiaru wprowadzenia ich do obrotu. W odniesieniu do 1 partii stwierdzono, że do rejestru produkt został wpisany jako środek spożywczy specjalnego przeznaczenia, zaś w oznakowaniu na opakowaniu użyto określenia suplement diety.

5. Identyfikowalność towarów

Zgodnie z obowiązującym prawem⁷, istnieje obowiązek „śledzenia” przemieszczania się produktu – począwszy od produkcji, przez dystrybucję, aż do sprzedaży. Pozwala to na określenie jego pochodzenia oraz jakości i pochodzenia surowców, z których został wyprodukowany.

We wszystkich skontrolowanych placówkach sprawdzono czy przedsiębiorcy posiadają dowody dostaw lub inne dokumenty identyfikujące dostawy ocenianych partii produktów, wnosząc zastrzeżenia w 1 placówce, gdzie okazane faktury VAT nie pozwoliły na identyfikację dwóch partii produktów.

6. Inne zagadnienia

Kontrola przyczyniła się również do ujawnienia (a w konsekwencji usunięcia) innych nieprawidłowości, np.:

- podczas sprawdzania identyfikacji kontrolowanych przedsiębiorców stwierdzono brak wpisu do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli Państwowej Inspekcji Sanitarnej,
- zakres prowadzonej przez przedsiębiorcę działalności gospodarczej nie był zgodny z wpisem do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej – nie wskazano sprzedaży detalicznej środków spożywczych.

6. Art. 29 ust. 1 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia.

7. Art. 18 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 178/2002 z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającym ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującym Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającym procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. U. UE L 31 z 1.2.2002 s. 1 z późn. zm.).

V. DZIAŁANIA PODJĘTE W ZWIĄZKU Z USTALENIAMI KONTROLI

Z ustaleniami kontroli zapoznano właścicieli lub kierowników kontrolowanych placówek. W zależności od stwierdzonych nieprawidłowości, skierowano wnioski do prowadzących sprzedaż, ich jednostek nadrzędnych, producentów lub dostawców o podjęcie działań eliminujących stwierdzone nieprawidłowości.

Ustalenia z przeprowadzonych kontroli dały podstawę do:

- wydania 6 decyzji o wymierzeniu kar pieniężnych przedsiębiorcom, którzy wprowadzili do obrotu suplementy diety niewłaściwie oznakowane. Na dzień przekazania informacji do UOKiK, część wszczętych postępowań pozostawała w toku,
- wydania 2 decyzji zarządzających wycofanie z obrotu suplementów diety nieprawidłowo oznakowanych. W przypadku suplementów niezgłoszonych do rejestru GIS, bez oznaczeń w języku polskim czy przeterminowania również sami przedsiębiorcy podejmowali decyzję o wycofaniu produktów z obrotu. Łączna wartość wycofanych suplementów diety wyniosła 1.063 zł,
- nałożenia 6 mandatów karnych na łączną kwotę 800 zł za popełnienie wykroczeń (wprowadzenie do obrotu środków spożywczych przeterminowanych, nieprawidłowości we wpisie do ewidencji przedsiębiorców).

Ponadto skierowano 54 zawiadomienia do właściwych organów nadzoru sanitarnego.

VI. PODSUMOWANIE

Podsumowując wyniki kontroli, można stwierdzić, że obecnie jakość suplementów diety wypadła nieznacznie korzystniej w porównaniu z kontrolami przeprowadzonymi w roku ubiegłym. O ile w wyniku poprzednich kontroli zakwestionowano 29,9 proc. partii skontrolowanych produktów, to obecnie odsetek ten wynosi 20 proc.

Podobnie jak w poprzednich kontrolach, często stwierdzano przypadki nieprawidłowego oznakowania (16 proc.). Nieprawidłowości w oznakowaniu polegały m.in. na braku podania na etykietach wymaganych informacji niezbędnych do właściwego i racjonalnego korzystania z suplementów, np. niepodania porcji produktu zalecanej do spożycia w ciągu dnia lub braku ostrzeżenia o nieprzekraczaniu zalecanej porcji do spożycia w ciągu dnia. Istotnym jest również fakt, że niejednokrotnie suplementy diety, w szczególności odżywki dla sportowców, nie posiadały całkowicie lub częściowo oznaczeń w języku polskim. W toku kontroli stwierdzono także liczne błędy językowe w oznakowaniu produktów w żaden sposób nie naruszające interesów konsumentów. W tych przypadkach poprzestano na wskazaniu podmiotowi odpowiedzialnemu konieczności ich usunięcia przy najbliższej zmianie opakowania lub etykiety.

W laboratoriach Kontrolno-Analitycznych Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów dokonano sprawdzenia 79 próbek (partii) suplementów diety w odniesieniu do deklaracji producentów oraz obowiązujących przepisów. Wyniki przeprowadzonych badań dały podstawę do zakwestionowania 11,4 proc. ocenionych produktów. Nieprawidłowości polegały najczęściej na niezgodnej z deklaracją na opakowaniu zawartości witamin i innych składników odnoszących się do ich jakości handlowej.

Nadal stwierdzano również nieprawidłowości

Informacja z kontroli jakości suplementów diety

odnośnie dokonania zgłoszeń do rejestru suplementów diety prowadzonego przez Głównego Inspektora Sanitarnego. Zgłoszenia takiego nie dokonano w przypadku 16 partii suplementów diety.

Kontrola wykazała również uchybienia w działalności sklepów internetowych polegające na niewłaściwej prezentacji produktów na stronach internetowych, która nie zapewniała konsumentom przed ostatecznym dokonaniem zakupu wszystkich wymaganych przepisami prawa informacji i ostrzeżeń. Konsument, dokonując zakupu drogą internetową został pozbawiony m.in. istotnych informacji takich jak wykaz składników czy sposób postępowania z tego rodzaju produktami.

Rozmiar stwierdzonych nieprawidłowości wskazuje na zasadność kontynuowania kontroli w zakresie obrotu suplementami diety.

Opracowanie:

Departamentu Inspekcji Handlowej UOKiK

